

**Speech Gerard Bukkems, directeur toezicht mbo Inspectie van het Onderwijs
uitgesproken 23 september 2016, tijdens de bijeenkomst Examinering in de Reële Beroepscontext**

Dames en heren,

Goedemorgen.

Allereerst vind ik het mooi om te zien dat we hier met zoveel mensen bij elkaar zijn om te spreken over de examinering in de beroepspraktijk.

Het is duidelijk dat dit onderwerp leeft.

Vanuit de inspectie vonden we het onderwerp ook belangrijk,

Via de examinering leveren we immers studenten af die klaar zijn voor het echte werk.

En dit is Brecht, een van die studenten.

Stel dat u het interieur van uw restaurant een heel nieuwe look wil geven.

Of dat u uw kantoor opnieuw wilt inrichten - met futuristische flexplekken, of juist helemaal retro.

Dan moet u voor het interieuradvies bij Brecht zijn.

Want zij is een vakvrouw.

Gegarandeerd.

Dat weet ik zeker.

Waarom weet ik dat zo zeker?

Omdat Brecht twee maanden geleden haar *mbo-diploma* heeft behaald.

En een Nederlands mbo-diploma garandeert vakmanschap.

Brecht heeft geleerd

- te weten *wat* ze wil maken of bereiken,
- en *hoe* ze dat gaat aanpakken - oplossingsgericht en op maat
- en ook dat ze daarbij gebruik moet maken van alle informatie, theorie en kennis die er is.

Want je moet niet steeds zelf het wiel willen uitvinden, dat schiet niet op.

Net als Joost en Ryan.

Die hebben een prachtige boot gebouwd, met fraaie dubbelgebogen vlakken, en strak in de lak.

De boot is een zogeheten Spanker. Dat ontwerp bestaat al lang, en is nu dus opnieuw uitgevoerd door echte vaklui, echte mbo'ers.

Doelgericht vakwerk afgeleverd, op basis van bestaande kennis, de bekende theorie, de beschikbare informatie.

En een ander voorbeeld,
stel eens dat u uw nieuwste compositie op het podium wilt brengen.
Dan kunt u voor een strakke live-begeleiding óók terecht bij vakkundige en creatieve mbo'ers.

Vakmanschap op maat. Letterlijk zelfs.

Dit jaar heeft u in totaal zo'n 150.000 vakmensen afgeleverd,
beginnende beroepsbeoefenaars,
mbo'ers die zelfbewust de maatschappij in kunnen gaan:
...die zelfbewust de maatschappij in gaan.

...het bedrijfsleven in, eigen baas worden, een werkgever zoeken, of een vervolgopleiding kiezen.

En of het nu gaat om interieuradviseurs, meubelmakers of muzikanten,
om hoveniers, bakkers, technici of verzorgenden,
dankzij hun mbo-diploma weten de werkgevers, de opdrachtgevers én de afgestudeerden wat ze in huis hebben.

Het Nederlandse mbo-diploma garandeert vakmanschap.

Voor dat gegarandeerde vakmanschap zijn verschillende dingen nodig.

- Een leerling met genoeg talent en motivatie, natuurlijk
- Een goede opleiding.
- En dat die opleiding wordt afgesloten met een goede examinering.

Want met die examinering bewijzen de studenten dat ze zich inderdaad tot vakman of vakvrouw hebben ontwikkeld.

Dat ze de juiste kennis en vaardigheden bezitten. Getoetst in theorie én in de praktijk. En daarvoor zitten we vandaag bij elkaar.

Want de examinering in de echte beroepspraktijk, die is zeer belangrijk, maar ook vaak lastig. U weet het.

Want hoe beoordeel je het vakmanschap als de praktijksituaties zo sterk uiteenlopen? Hoe garandeer --- en organiseer -- je de kwaliteit, als dat deel van de examens buiten de opleiding plaatsvindt, op afstand, door anderen? Het unieke aan het mbo-veld is immers dat het bedrijfsleven zo nauw betrokken is bij de opleiding en de examinering.

We krijgen er als Onderwijsinspectie ook regelmatig vragen over: hoe je om kan gaan met examinering in de reële beroepscontext. Wat vind de inspectie goed, en wat niet?

We hebben daarom nader onderzoek gedaan, en we kwamen inderdaad allerlei hindernissen en dilemma's tegen. U herkent ze zeker.

Bijvoorbeeld:

een leerling moest laten zien dat hij een dakkapel kan plaatsen, maar onverwachts kwam die dakkapel *eerder* aan op de bouwplaats. En nu was alles al klaar, nog voordat het examen begonnen was. Want de aannemer en de opdrachtgever konden er natuurlijk niet op wachten.

Een ander praktijkvoorbeeld: een dierenverzorgster moet laten zien dat ze weet hoe ze om moet gaan met schapen die moeten lammeren. Wat nou als het examen in oktober gepland staat? Want iedereen weet het: lammetjes komen in de lente.

We verzinnen het niet, dit is het soort vraagstukken dat we in de praktijk tegenkwamen.

Of een ander soort dilemma: neem een uitstekende begeleider binnen een bedrijf, die heel goed is in instructie, maar wat minder bedreven als beoordelaar. Wat te doen?

Of neem die heel aardige beoordelaar, die tijdens het examen de kandidaat handige tips wil geven. Hoe voorkom je dat?

U zult zelf veel voorbeelden hebben rond uw eigen opleidingen. Over hoe lastig het soms kan zijn om te zorgen voor een betrouwbare examinering in de praktijksituatie.

Als ik de conclusie van ons onderzoek in een enkele zin zou samenvatten, dan is het:

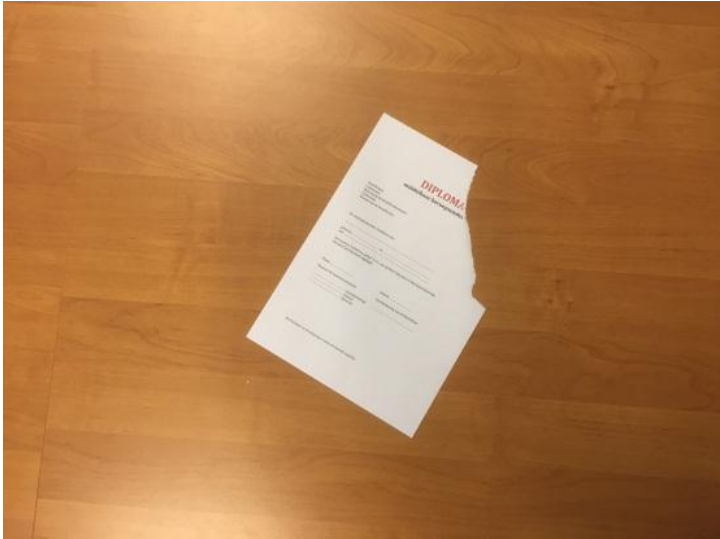
Goede examinering in de beroepspraktijk, dat vraagt vakmanschap.

Vakmanschap van examinatoren, van beoordelaars. Van examencommissies.

We vragen vakmanschap van onze gediplomeerden. Maar goede examinering vraagt om vakmanschap van *ons*, van *ú*.

Want goed beoordelen is een vak op zich, dat specifieke vaardigheden vereist, ervaring, deskundigheid en de nodige theoretische achtergrond.

En het moet echt wel beter.

Dat blijkt ook uit onze jaarlijkse rapportage over de Staat van het Onderwijs.

Ik citeer uit het deel over het mbo:

“Bij ruim een vijfde van de opleidingen slagen onderwijsteams er niet in om de afname en beoordeling van examens goed te laten verlopen. Het praktisch examen vindt doorgaans wel plaats in een reële beroepscontext, maar de betrouwbaarheid van de afname en beoordeling is niet altijd op orde.”

Einde citaat.

Dus bij 20% van de onderzochte opleidingen is er onvoldoende zekerheid over de betrouwbaarheid van de examinering - dat is te veel.

We lopen daarmee het risico dat geschikte kandidaten ten onrechte geen diploma krijgen,

Maar ook

Dat ongeschikte kandidaten wel een diploma krijgen.

Daar moet wat aan gebeuren. Als we dat (om te beginnen) volgend jaar nou eens naar “10% onvoldoendes” kunnen terugbrengen. En een jaar later nog eens met 5%.

Dat lijkt me een mooie uitdaging.

Gelukkig er zijn wel manieren om de betrouwbaarheid te borgen / te vergroten. Alleen is er geen standaard-recept voor. Ook al omdat de context zo verschillend kan zijn, de opleidingen zo divers, de beschikbare mogelijkheden zo uiteenlopend.

Geen standaard-recept, maar oplossingsgericht vakmanschap. Dat is nodig. We kwamen in ons onderzoek allerlei slimme oplossingsstrategieën tegen. Die willen we met u delen

Neem studenten schoonheidsspecialistes. Die moeten kunnen werken met een stoomdamp-apparaat. Maar veel schoonheidssalons werken daar niet mee. Maar de school heeft er wel eentje, en kiest er daarom voor om te examineren *in een simulatie*. Goed opgelost.

Ander voorbeeld.

Er zijn studenten die wel ervaring hebben opgedaan met een werkproces - neem bijvoorbeeld weer de bevalling van een schaap - maar dan alleen *buiten* het examen. Wat doe je dan?

Het is dan een optie om de student te vragen dit op een degelijke manier te documenteren. En daarna een diepgaand gesprek daarover te voeren met een examinerator die niet bij het proces betrokken was. Via die weg kan de student toch aantonen dat ze die vaardigheid beheerst.

Ander voorbeeld, over het vakmanschap van de beoordelaars.

Om dat vakmanschap te vergroten, laat een koksopleiding de leermeesters gezamenlijk lunchen in het restaurant van de school, om leerlingen tijdens hun werk te observeren. En ze vullen na de observatie samen het beoordelingsformulier in.

Op die manier oefenen de beoordelaars samen het beoordelen.

Zulke oplossingen komen voort uit een duidelijke visie die de opleiding heeft op de examinering. Het is essentieel dat de opleiding een goed doordacht beeld ontwikkelt op het vak en op de examinering. Want alleen een heldere visie geeft richting aan de vele keuzes die gemaakt moeten worden. Daar ligt een belangrijke sleutel voor het succes !

Het gaat om de combinatie van oplossingen. De visie geeft richting aan de maatregelen die in dat geval nodig zijn.

De visie maakt duidelijk:

- Wat je in de echte praktijk moet toetsen, en wat eventueel in een simulatie. Rekening houdend met de context van het bedrijf.

De visie maakt ook duidelijk:

- Welke vaardigheden de kern van het beroep zijn
- En wat je precies van de beoordelaars vraagt.

Kortom: *Goede examinering in de beroepspraktijk vraagt om vakmanschap.*

Oplossingsgericht aan de slag.

Dus werken vanuit een visie - *wat* wil je bereiken en ook *hoe* - en daarbij vooral: elkaars kennis benutten, niet altijd zelf het wiel uitvinden.

Samen oplossingsgericht aan het werk,

En gelukkig zijn we daar goed in, binnen het mbo-veld.

Daar bent ú goed in.

Dat is wat wij willen stimuleren, vandaag en vooral ook ná vandaag.

En om een aanzet te geven in het delen van de kennis, hebben wij onze onderzoeksbevindingen voor u bij elkaar gezet in een brochure. Met ook interessante - en inspirerende - oplossingen die sommige van uw collega's vonden.

Er is ook een uitgebreider rapport beschikbaar.

Daarmee geven wij hopelijk al een aanzet in het uitwisselen van ideeën.

Zodat de examinering in de beroepspraktijk verder verbetert.

Want dankzij goede examinering kan een Nederlands mbo-diploma *vakmanschap* garanderen.

En daar zijn wij blij mee.

Zoals ook Brecht heel blij was met haar diploma, afgelopen juli.

En terecht.

Dank u wel.